

ASORKD

STANOVISKO ASORKD

k nadlimitní veřejné zakázce na rekonstrukci
hlavní (historické) budovy Národního muzea,
zadané v užším řízení

Celé připravované výběrové řízení na veřejnou zakázku o objemu 2 400 mil. Kč nese typické znaky nešvarů, které se u výběrových řízení na rekonstrukci významných památek léta praktikují a jsou odborníky kritizovány.

Předkládací zpráva Ministerstva kultury k veřejné zakázce uvádí: „*Rekonstrukce národních kulturních památek vyžaduje specifické odborné znalosti stavebních postupů, především v oblasti restaurátorských prací, přičemž možný neodborný postup by znamenal nenávratné poškození této národní kulturní památky a tím i kulturního dědictví ČR.*“

Nastavení podmínek výběrového řízení je však takové, že po mnohých zkušenostech z podobných veřejných zakázek (za všechny uveďme tu nejotřesnější z nedávné doby a to rekonstrukci NKP Karlův Most, ke které se ještě níže vrátíme) se lze oprávněně domnívat, že „*možný neodborný postup a tudíž nevratné poškození kulturní památky*“ reálně hrozí a to jak v jejím celku, tak v částech (nedomyšlenost pramenic v neznalosti např. ve vystěhování památkově chráněného mobiliáře nadrozměrných výstavních vitrín tyto obavy jen utvrzuje) a zároveň hrozí vytvoření dalšího korupčního prostředí.

V čem tedy spatřujeme špatně nastavené podmínky výběrového řízení?

1. Především ve volbě jediného dodavatele, který má splňovat jak požadavky odbornosti při stavbách podobného druhu, tak při restaurátorských pracích.

Celá veřejná zakázka je tak připravena pouze pro velké stavební firmy typu Metrostav, Skanska, Průmstav apod., protože jen takové firmy mohou splnit požadavky, i když se pohybují pod povolenou normou, jako jsou:

- pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou dodavatelem třetím osobám s ročním limitem pojistného plnění minimálně 1 mld. Kč,
- záruka za řádné provedení díla ve výši 240.000.000,- Kč a dále bankovní záruka za kvalitu díla ve výši 100.000.000,- Kč,
- požadavek, aby dodavatel za posledních 5 let provedl alespoň 5 stavebních prací obdobného charakteru a rozsahu z toho min.:
 - o alespoň 2 stavební práce obdobného charakteru a rozsahu, jejímž předmětem byla **rekonstrukce stavby občanské vybavenosti** ve finančním rozsahu min. **700 mil. Kč** bez DPH za každou jednotlivou stavbu,
 - o alespoň 2 stavební práce obdobného charakteru a rozsahu, jejímž předmětem byla **rekonstrukce budovy, která je kulturní památkou** ve finančním rozsahu min. **100 mil. Kč** bez DPH za každou jednotlivou stavbu,
 - o alespoň 1 stavební práci obdobného charakteru a rozsahu, jejímž předmětem byla **výstavba nebo rekonstrukce podzemní spojovací komunikace pro pohyb osob** (nejedná se o kolektory) ve finančním objemu min. **60 mil. Kč** bez DPH.

- požadavek na nejméně 1 nejdříve však 3 restaurátorské práce v souhrnném finančním objemu 800 000 000 Kč zahrnující nejméně 1 nejdříve však 3 restaurátorské práce, jejichž předmětem bylo:
 - **restaurování štukových prvků fasády**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **40 mil. Kč** bez DPH,
 - **restaurování štukových prvků v interiéru**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **30 mil. Kč** bez DPH,
 - **restaurování kamenných fasád**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **30 mil. Kč** bez DPH,
 - **restaurování truhlářských prvků v interiéru**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **3 mil. Kč** bez DPH,
 - **restaurování maleb v interiéru**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **4,5 mil. Kč** bez DPH,
 - **restaurování kovových prvků v exteriéru**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **7 mil. Kč** bez DPH,
 - **restaurování kamenných soch**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **4,5 mil. Kč** bez DPH,
 - **odborné opravy a restaurování kovářských prvků**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **7 mil. Kč** bez DPH,
 - **odborná oprava a restaurování výplní otvorů (truhlářské prvky)**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **15 mil. Kč** bez DPH,
 - **odborná oprava a restaurování dřevěných podlah**, v celkovém souhrnném finančním objemu min. **15 mil. Kč** bez DPH.

Přestože zadavatel mnohokrát v zadání zakázky zdůrazňuje, že rekonstrukce kulturních památek vyžaduje specifické odborné znalosti technologických postupů, především v oblasti restaurátorských a stavebních prací, přičemž možný neodborný postup by znamenal nenávratné poškození této národní kulturní památky a tím i kulturního dědictví ČR, nastaví parametry výběrového řízení tak, že na účast ve výběrovém řízení nemohou ani pomyslet jednotlivé restaurátorské ateliéry (většinou nemají požadovaný finanční objem tří posledních zakázek a to ani ti renomovaní) a tak je zadavatel předem diskvalifikuje v možnosti samostatné účasti ve výběrovém řízení.

Avšak ani žádná z velkých stavebních firem nemůže splnit požadovaný objem a odbornost restaurátorských prací a tak se vše bude řešit jako obvykle tak, že účastník výběrového řízení se předem spojí s větší restaurátorskou firmou (u nás je to jen a pouze GEMA ART GROUP a.s.), která má dlouhodobé smlouvy s jednotlivými restaurátory a může tak vykázat odbornost a požadovaný objem prací jak co do počtu, tak do objemu financí.

Obor restaurování např. obrazů, soch, kamene apod. se studuje na vysoké škole stejně dlouho, jako studium lékařské. Tito vysoce odborní pracovníci se pak stávají námezdní silou donucenou pracovat za značně podhodnocený plat určený oním vítězem výběrového řízení. Často se za takových podmínek získávají ne zrovna ti nejlepší restaurátoři a ti dobří jsou nuceni práci všelijak šidit, protože se nevejdou do finančního objemu určeného stavební firmou v tandemu s velkým dodavatelem restaurátorských prací. Dodavatelům jde totiž především o to, aby jim zůstala co největší marže z celkového objemu peněz určených zadavatelem na veřejnou zakázku.

Kolísavá kvalita až nekvalita provedených restaurátorských prací u takto velkých zakázek na restauraci kulturní památky je patrná na mnohých realizovaných veřejných zakázkách. Již jsme zde výše vzpomenuli Karlův most, kde UNESCO konstatovalo nevratné poškození památky. Konkrétně GEMA ART má za sebou řadu neslavných pomníků (za všechny můžeme jmenovat velmi špatně provedenou a památkáři kritizovanou restauraci kamenné bosáže budovy Ministerstva průmyslu.

2. Jedná se o národní kulturní památku a proto by výběrové řízení na její rekonstrukci mělo především zohledňovat toto hledisko. Výběrové řízení ale tento pohled nedokládá, pomineme-li slovní deklamaci, a vzbuzuje řadu otázek.

- Vítěz výběrového řízení musí určit hlavního restaurátora s vysokoškolským vzděláním; držitele povolení Ministerstva kultury k restaurování podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů pro činnosti: restaurování uměleckých děl z kamene, štuku, umělého kamene, sádry a kovu; 10 let praxe z toho min. 5 let při dohledu nad dodávkami restaurátorských prací (viz str. 7 zadání zakázky).

A co odbornost v restaurování obrazů, dřeva a další? Na koordinaci tak obrovského objemu prací nestačí jedna osoba, navíc s odborností jen v některých uměleckých a uměleckořemeslných oborech. Tento odborný dohled je vůbec v zadání zmatečný, neboť na str. 6, zadání zakázky, se říká, že: „Práce jednotlivých skupin restaurátorů budou koordinovat osoby, které mají odpovídající dlouholetou praxi a zároveň mají zkušenosti s realizací rozsáhlých zakázek.“ Takže jeden hlavní restaurátor nebo více osob?

- Je třeba se také ptát, jak to, že požadavek na restaurátory je u rekonstrukce této významné památky až součástí výběrového řízení na její rekonstrukci? Jak byl prováděn **projekt na odstrojení** památkově chráněných artefaktů? Byl vůbec vyhotoven, nebo bude až součástí dodávky? Navrhované výběrové řízení ale nic podobného nepožaduje! Odstrojení ale musí dělat restaurátoři a to obvykle ti, kteří budou, tu kterou část památkově chráněných artefaktů, restaurovat. Vše musí být zdokumentováno do poslední klíčky na okně, speciálně zabaleno, očíslováno a uloženo. Podle zprávy o problému s vystěhováním výstavních vitrín z Národního muzea to vypadá, že vyklízení budovy již začalo. Byli u toho restaurátoři? Pracovali podle **projektu odstrojení**, který by měl vycházet ze stavebně historického průzkumu? Existuje podrobný protokol o odstrojení budovy?
- Proč je v zadání veřejné zakázky stále operováno s pojmem kulturní památka a ne národní kulturní památka? Zadavatel neví, že i z hlediska památkového zákona je mezi těmito pojmenováními rozdíl?
- Podle čeho, a jakými postupy, se dospělo k určení potřebné částky na rekonstrukci hlavní (historické) budovy Národního muzea ve výši 2 400 milionů Kč? Kde je tento rozpočet k nahlédnutí? Kdo je garantem toho, že není nadhodnocen nebo podhodnocen? Jedná se o veřejnou zakázku, která má být hrazena z Programu „**Péče o národní kulturní poklad**“ Jeho čerpání bylo podrobena kritice již v loňském roce. Například Česká pozice mu věnovala obsáhlý článek s názvem: „**Národní poklad**“ za 10 miliard: **vládní program plný podivných příběhů** <http://bit.ly/10VeogQ>

Jak udělat výběrové řízení na tak významnou stavbu lépe a neopakovat dosavadní chyby?

Věc je prostá. Stačí rozdělit výběrové řízení na část stavební a restaurátorskou. Veřejnou zakázku na restaurátorské práce pak vypsát zvlášť na každé jednotlivé práce. Konkrétně u Národního muzea je to 10 položek (viz str. 1 – 2). Ministerstvo kultury by pak vytvořilo placenou odbornou komisi, která by tyto práce řídila a koordinovala. Limity potřebných finančních objemů jednotlivých restaurátorských ateliérů by se měly pohybovat ve velikostech odpovídající realitě a nediskriminující malé, mnohdy však velmi kvalitní, restaurátorské ateliéry, ale i jedince. Dále by se mělo přihlédnout k dosavadním zakázkám ateliérů i jednotlivců.

Vedle toho, že by ti nejdůležitější odborníci při restauraci národní kulturní památky nemuseli být pouhou námezdní silou, u které je její hlas až někde za stavbyvedoucím, a to v lepším případě, by se zkvalitnily restaurátorské výstupy a mohl by nastat efekt, že by se restaurátorské práce i zlevnily a to i přesto, že by restaurátoři dostali za svoji práci lépe zapláceno. Na rozpočet jimi určený, by se nenabalovaly marže stavební firmy a další marže velkého „DODAVATELE“ uměleckých, uměleckořemeslných a stavebně restaurátorských prací, jak se třeba prezentuje GEMA ART GROUP a.s. Restaurátoři a restaurátorské ateliéry jsou schopni dodat své služby sami. V nastavených výběrových řízeních jen pro velké, ale nemají šanci. Pravda, z jednotlivých rozpočtů restaurátorských ateliérů by se tak lehce a nenápadně nemohly odloupnout jisté částky, jako poděkování za správně nastavené výběrové řízení, jako to jde při částce 2 400 mil Kč. Zřejmě proto ta oblíbenost veřejných

zakázek na tak velké částky a navíc zakázek zadávaných v užším řízení. Jakoby nebylo dost příkladů, že veřejné zakázky s takto velkým finančním objemem jen vytvářejí korupční prostředí.

Alespoň jeden příklad z nedávné doby z chystané rekonstrukce zámku v Buštěhradech spojený s aférou Ráth. Zde se jednalo „jen“ o zakázku v objemu 200 mil. Kč a přesto jsou na ni nabízeny, jak vosy na sladké, velké stavební firmy - a samozřejmě GEMA ART - korupčně se navzájem podporující při výběrových řízeních, jak uvádí lidovky.cz, čerpající z vyšetřovacího spisu viz: <http://bit.ly/13ufzR3>. Co by se dělo u zakázky v objemu 2 400 mil. Kč, navíc připravované jak jsme popsali, si není těžké představit.

Na uvedenou změnu ve výběrovém řízení není třeba nějaký nový předpis či vyhláška, tu může zadavatel udělat hned. Bude to úředníky ale stát trochu více práce.

Zadavatel si třeba právě u Národního muzea může vzít příklad, který se přímo nabízí a to z doby, kdy se tento národní klenot stavěl. Samotná stavba a umělecké práce, spolu s uměleckými řemesly, byly zcela odděleny. Koordinaci jednotlivých prací řídila odborná komise zřízená zadavatelem, v jejímž čele stál věhlasný mecenáš, stavitel a architekt Josef Hlávka v té době navíc i vrchní stavební rada, což by odpovídalo dnešnímu ministrovi bez portfeje. Naše předky by nenapadlo míchat jablka a hrušky.

A jen tak na okraj, právě díky Josefu Hlávkově a jeho doporučení, působila na výzdobě Národního muzea a na výrobě mobiliáře řada vynikajících umělců a uměleckých řemeslníků a nepotřebovali procházet výběrovým řízením. Za ně mluvila jejich práce a ta doporučení, dala zadavateli, vedle Josefa Hlávky, též vážená, ale opravdu vážená, komise s veleváženými členy. Nikoho by ani nenapadlo jejich doporučení jakkoliv zpochybňovat. To, že jmenovaná komise uměla vybrat špičky tehdejších umělců a uměleckých řemeslníků, je na Národním muzeu patrné dodnes.

Že by se k vyhlášení výběrových řízení mělo přistoupit dle výše uvedeného námětu je nutné již z toho důvodu, že se jedná o více podobných veřejných zakázek, které mají být hrazeny z **Programu „Péče o národní kulturní poklad“** jako například rekonstrukce budovy Uměleckoprůmyslového muzea, Státní opery a dalších. Postup Ministerstva kultury při čerpání z tohoto programu kritizoval v loňském roce též NKÚ.

Za ASORKD 28. 4. 2013:

Pavel P. Ries
Prezident asociace